Riina Nousiainen 10.5.2017

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 39/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

STTK:n muutosehdotukset ja keskeiset viestit:

- Hallitukseen esitykseen tulisi lisätä henkilöstönedustajien tiedonsaantia koskeva pykälä, jolla ehkäistäisiin koulutussopimuksen käyttöön liittyviä mahdollisia väärinkäytöksiä ja parannettaisiin opiskelijoiden asemaa.
- Tutkintojen laadunvarmistuksen kannalta on oleellista huolehtia työpaikkaohjaajien ja työelämäarvioijien tehtävään liittyvästä osaamisesta, arviointiosaamisesta ja riittävästä ajankäytöstä.
- Uudistuksen vaikutuksia olisi arvioitava mahdollisimman pian sen toimeenpanon jälkeen, erityisesti työpaikalla tapahtuvan oppimisen toimivuutta ja koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

STTK pitää ammatillisen koulutuksen uudistumista tarpeellisena, jotta koulutus vastaa muuttuvan työelämän haasteisiin ja opiskelijoiden ja työpaikkojen yksilöllisiin tarpeisiin. Reformi tarvitaan, jotta ammatillinen koulutus voi uudistua toiminnallisesti rahoituksen supistuessa. Koko toisen asteen koulutuksen tehtävänä tulee olla valmiuksien antaminen tulevaisuuden työelämään, elinikäiseen oppimiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. On myös huomattava, että ammatillisen koulutuksen kohderyhmä on monimuotoisempi kuin missään muussa osassa koulutusjärjestelmää, ja kaksi kolmasosaa opiskelijoista on aikuisia. Uudistuksessa on varmistettava myös riittävät resurssit työttömien osaamisen kehittämiseen. Muutoin on uhkana että pula osaavasta työvoimasta muodostuu kasvun esteeksi.

<u>Koulutussopimus ja oppisopimus</u>

Uudistuksen tavoitteena on lisätä merkittävästi koulutuksen työelämäläheisyyttä ja työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Keskeisenä keinona esitetään uuden koulutussopimusmallin käyttöönottoa, joka korvaisi nykyisen työssäoppimisen.
Asiakaslähtöisyyttä painottavassa uudistuksessa on tärkeää kiinnittää huomiota keinoihin, joilla tuetaan myös oppisopimuskoulutuksen käytön

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

monipuolistamista ja mahdollistetaan erilaiset koulutussopimusta ja oppisopimusta yhdistävät joustavat mallit.

STTK kantaa huolta erityisesti nuorten asemasta työpaikoilla. Lakiesitys ei esimerkiksi estä työnantajaa teettämästä samoja työtehtäviä työsuhteessa olevalla oppisopimusopiskelijalla ja ei-työsopimussuhteessa olevalla koulutussopimusopiskelijalla.
Koulutussopimus ja oppisopimus saattavat muodostua työpaikoilla kilpaileviksi työllistämisen muodoiksi. Henkilöstöryhmien edustajien tiedonsaantioikeudesta säätämällä voitaisiin ehkäistä mahdollisia väärinkäytöksiä, kuten jatkuvasti tiettyjen työtehtävien teettämistä koulutussopimusopiskelijoilla. Samalla parannettaisiin opiskelijan oikeusturvaa.

STTK esittää, että hallituksen esitykseen lisätään henkilöstönedustajien tiedonsaantia koskeva pykälä:

> *79 § Henkilöstöryhmien edustajille annettavat tiedot (ehdotus lakiin lisättävästä uudesta pykälästä)*
>
> *Koulutussopimustyönantajan on annettava neljännesvuosittain henkilöstöryhmien edustajille selvitys koulutussopimussuhteessa olevista opiskelijoista. Selvityksestä tulee käydä ilmi koulutussopimussuhteessa olevien opiskelijoiden määrä, heidän työkohteensa ja käytännön työtehtävänsä, koulutussopimusten kesto sekä ajanjakso tai -jaksot, joina mainittuja opiskelijoita käytetään.*
>
> *Saatuaan 1 mom tarkoitetut tiedot tai selvitykset, henkilöstöryhmien edustajilla on oikeus esittää työnantajalle tarkentavia kysymyksiä. Työnantajan on esitettävä vastauksensa näihin kysymyksiin kohtuullisen ajan kuluessa.*

Ehdotus pohjautuu yhteistoimintalainsäädännössä oleviin säädöksiin työpaikan ulkopuolisen työvoiman käytön periaatteista. Ehdotuksessa on sovellettu yhteistoimintalainsäädännössä käytettävää määritelmää tietojen antamisesta neljännesvuosittain. Myös henkilöstöryhmien edustajille annettavan selvityksen sisältöä koskevat ehdotukset pohjautuvat yhteistoimintalainsäädäntöön. Hallituksen esityksen mukaan opiskelijan henkilökohtaisesta osaamisen kehittämissuunnitelmasta tulee ilmetä ne käytännön työtehtävät, joita tekemällä opiskelija voi saavuttaa tavoitteena olevan osaamisen. Myös muut selvitystä varten tarvittavat tiedot tulevat dokumentoiduksi osana koulutussopimuksen laatimista. Selvitykseen ehdotettujen tietojen keräämisestä ei siis aiheutuisi lisätyötä koulutussopimustyönantajille.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Osaamisen arviointi

Hallituksen esityksen tavoitteena on, että osaaminen osoitetaan aidoissa työympäristöissä ja työtehtävissä. Tästä tulee olla mahdollisuus perustellusta syystä poiketa, ettei tarpeettomasti aseteta esteitä opintojen etenemiselle. Perusteltu syy voi olla esimerkiksi se, ettei tutkinnonosan osaamisvaatimukset täyttävää työpaikkaa ole tarjolla.

Työelämän osallistuminen osaamisen arviointiin on keskeinen tutkintojen laadunvarmistuksen elementti. Viime kädessä tutkintojen laatu mitataan työelämässä siinä, selviääkö tutkinnon tuottamalla osaamisella työelämässä käytännön työtehtävissä. Tutkintojen laadunvarmistuksen kannalta on oleellista huolehtia työelämäarvioijien tehtävään liittyvästä osaamisesta, arviointiosaamisesta ja riittävästä ajankäytöstä. Samat edellytykset koskevat myös työpaikkaohjaajia. Myös opiskelijoilla on oltava riittävät perustiedot ja -taidot ennen kuin he voivat siirtyä oppimaan työpaikalle.

Koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutuminen uudistuksessa

STTK pitää tärkeänä, ettei koulutuksen alueellinen saatavuus heikenny lakiuudistuksen tai jo toteutettujen rahoitusleikkausten vaikutuksesta. Tämä on edellytys myös koulutustakuun toteutumiselle. Aluehallintoviraston toteuttamassa peruspalvelujen saatavuutta koskevassa selvityksessä todettiin, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen saatavuus toteutuu jo tällä hetkellä epätasaisesti maan eri osissa. Suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottava rahoitusmalli voi vaikuttaa koulutuksen järjestäjien halukkuuteen valita opiskelijoita, joilla on muita heikommat edellytykset valmistua opinnoista tai työllistyä.

Lisäksi on kiinnitettävä huomiota sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumiseen, ottaen erityisesti huomioon miesten vähäisempi hakeutuminen ammatilliseen koulutukseen ja heikommat oppimistulokset perusopetuksessa.

STTK esittää, että ammatillisen koulutuksen reformin vaikutuksia arvioidaan mahdollisimman pian sen toimeenpanon jälkeen ja viimeistään vuoteen 2021 mennessä. Erityisesti tulee arvioida työpaikalla tapahtuvan oppimisen kokonaisuuden toimivuutta reformille asetettujen tavoitteiden valossa sekä koulutuksellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista.

Lisätietoja: koulutuspoliittinen asiantuntija Riina Nousiainen, riina.nousiainen@sttk.fi, 050 310 6056